

אבל אמר: מה שתריצי עשי, שנתן לה זכות להשתמש במעות אלו לכל מה שהיא רוצה

לכך דרשה מיוחדת? והלא מ"בלי דעת" נפקא ליה.

קנה יתהון בעל. לפי שכל מה שיש לאשה קונה הבעל. וכיון שהאשה יכולה להשתמש בזה לכל דבר, הרי זה שלה לגמרי, וממילא קונה את זה הבעל.

אלא, שמע מינה, שיש לדרוש את הפסוק "בלא ראות", לרבות את הסומא.

מתניתין:

ושמואל אומר: אפילו אמר "מה שתריצי עשי", לא קנה יתהון בעל.

המדיר הנאה מחתנו [אדם שהדיר את חתנו מלהנות מנכסיו].

כי היות שהתנה ואמר שמעות אלו נתונים לך על מנת שלא יהא לבעלך רשות בהם, מועיל התנאי, ואין בעלה זוכה בזה.⁽²⁹⁾

והוא רוצה לתת לבתו מעות, והרי כל מה שיתן לה יהא שייך לבעלה, כי כל מה שקנתה אשה קנה בעלה.

מתקיף לה רבי זירא:

אומר לה: הרי המעות האלו נתונים לך במתנה, ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן.

כמאן אזלא הא שמעתא דרב [כדעת מי אמר ב-פג

ואין לך רשות להשתמש בזה אלא מה שאת נושאת ונותנת בפיד.

רב את דינו?]

כלומר: רק להשתמש במעות אלו לאכילה.

כרבי מאיר, דאמר יד אשה כיד בעלה.

ורמינהו — ואם כך, יש סתירה לכך מהמשנה במסכת עירובין [עירובין עג ב], דתנן:

גמרא:

מבוי הוא סימטא הסגורה משלוש רוחות, ופתוחה ברוח הרביעית אל רשות הרבים. אל המבוי פתוחים פתחים מכמה חצירות של בתים. ואסור מדרבנן לטלטל בשבת

אמר רב: לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נושאת ונותנת בפיד. אז אין הבעל קונה מעות אלו, כיון שאף לה אין זכות במעות אלו אלא לענין אכילה.

שידיעה חלקית אינה נחשבת ידיעה ולכן הוא ממעט סומא מפרשת רוצח.

יודע שזהו נדר שאפשר להפר אותו אז זה לא ידיעה, ואם כן קשה שלגבי רוצח בשוגג הוא סובר שידיעה חלקית נחשבת ידיעה.

אבל מהרישא לא קשה כלל כיון שברישא אין זה נחשב אפילו ידיעה חלקית. [ר"ן].

וכן קשה שרבנן (שזהו רבי יהודה) במשנתנו סוברים שידיעה חלקית נחשבת ידיעה ולכן אפשר להפר את הנדר רק ביום שמעו ולא ביום שנודע לו. ואילו גבי רוצח אומר רבי יהודה

29. לפי הסבר הר"ן,

ולפי דעת הר"ן אין המחלוקת בהסבר דברי

ואיך האשה יכולה לזכות את החבית לכל בני המבוי, כיון שכל מה שזכתה האשה זוכה ממנה בעלה?

ומתריצין:

אמר רבא, אף על גב דאמר רבי מאיר יד אשה כיד בעלה, ואינה יכולה לזכות בדבר בלא שיזכה בזה בעלה, בכל זאת, מודה רבי מאיר לענין שיתוף מבואות, דכיון דלזכות לאחרים הוא מיד בעלה זביא — כלומר, מודה רבי מאיר, כי כשם שכאשר הבעל מזכה לאשתו מתנה, אין הבעל קונה אותה, כיון שנחשב הדבר שהוא מסלק את עצמו מלזכות בה, כך כאשר הוא מזכה לאחרים על ידי אשתו, נחשב הדבר שהוא מסלק את עצמו מלזכות בעירוב, ולכן יכולה האשה לזכות בו לכל בני המבוי.

איתיביה רבינא לרב אשי סתירה לכך ממה ששנינו במסכת עירובין:

אלו שזכין להן [אלו שאפשר לזכות על ידיהם את הפת או החבית לכל בני המבוי]: [על ידי] בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העבדים — כיון שיש להם אפשרות קניה לעצמם, ולכן הם יכולים לזכות ממון לאחרים.

ואלו שאין זכין להן, על ידי בנו ובתו

במבוי זה. ותיקנו חכמים, שאם משתתפים כל בני החצירות בפת או בחבית של יין [כשם שעושים בעירובי חצירות], אזי נחשבים כולם בני חצר אחת, ויכולים לטלטל במבוי.

כיצד משתתפין במבוי?

מניח אחד מבני המבוי, שמערב עבור כל בני המבוי, את החבית של יין. ואומר: הרי זה לכל בני מבוי!

ומזכה להן, לכל בני המבוי, חלק ביין שבחבית, על ידי עבדו ושפחתו העבדים, שהם מגביהים את החבית, וזוכים בהגבהתם חלק ביין עבור כל אחד מבני המבוי.

וכן יכול הוא לזכות חלק ביין לכל בני המבוי על ידי זכיית בנו ובתו הגדולים עבור בני המבוי, בהגבהת החבית.

ועל ידי אשתו.

ואי אמרת שאם לא אמר האב "אלא מה שאת נושאת ונותנת לפיך", אז קנה יתהון בעלה. אם כן, עירוב שזוכה בו האשה עבור בני המבוי, לא נפיק מרשותיה דבעל — לא יצא העירוב מרשותו של הבעל אל האשה, כי אינה יכולה לזכות בו בעצמה.

זוכה בזה האשה.

אך הרמב"ן והרמב"ם מפרשים מחלוקת זו באופן שונה;

לדעת רב דברי המשנה הם כפשוטם שכדי לבטל את זכיית הבעל צריך האב לומר, א. שאין לבעלה רשות במעות, ב. שאף לה אין רשות אלא להשתמש לאכילה.

המשנה, בדפירוש המשנה אף שמואל מודה דאם לא אמר האב את ב' התנאים הללו, א. שאין לבעלה רשות במעות. ב. שאף לה אין רשות אלא להשתמש בזה לאכילה. אזי קונה הבעל את המעות, ודברי שמואל אינם אלא לומר שאין הלכה כדברי המשנה, ואפילו אם יאמר האב רק שאין לבעלה רשות במעות גם

מתנתין:

אמרה תורה: "ונדר אלמנה וגרושה, יקום עליה".

כיצד? — אמרה האשה: הריני נזירה לאחר שלשים יום, אף על פי שנשאת בתוך לי יום, אינו יכול להפר לה, אף על פי שהנזירות חלה לאחר שנישאה, היות ובשעה שנדרה עדיין לא היתה נשואה, ולכן אין הבעל יכול להפר את נדריה.

נדרה והיא ברשות הבעל — מפר לה. טפ-א

כיצד? אמרה בהיותה נשואה: הריני נזירה לאחר לי יום, והפר לה בעלה, הרי אף על פי שנתאלמנה או נתגרשה בתוך לי יום, הרי זה מופר. שהיות ובשעה שנדרה היתה נשואה, יכול בעלה להפר לה.

נדרה בו ביום, ונתגרשה בו ביום, והחזירה בו ביום — אינו יכול להפר. כי לאחר שנתגרשה, בטלה זכותו של הבעל בנדר, ואינו זוכה בה מחדש לאחר נישואיהם השניים, ואינו יכול להפר לה אלא את הנדרים שתידור מכאן ולהבא.

זה הכלל, כל שיצאה לרשות עצמה שעה אחת, אינו יכול להפר!

הקטנים ועבדו ושפחתו הכנענים, ואשתו — שאין להם אפשרות קניה לעצמם, ולכן אינם יכולים לזכות בשביל אחרים.

ומבואר במשנה הזאת, שאשה אינה יכולה לזכות מבעלה לכל בני המבוי?

ומתצינן תירוץ אחר:

אלא אמר רב אשי:

מתניתין [במשנה לעיל, האומרת שאפשר לזכות את העירוב על ידי אשתו], מדובר בה, בשיש לה חצר באותו מבוי עסקינן.

דמגו דזביא לנפשה — זביא לאחריני.

כיון שיש לאשתו חצר⁽³⁰⁾ הפתוחה אף היא לאותו מבוי, צריכה אף היא להשתתף במבוי, וגם היא קונה את העירוב לעצמה, יחד עם כל בני המבוי. ולכן, מתוך שהיא זוכה לעצמה, יכולה היא לזכות אף לשאר בני המבוי.

אבל במשנה שנאמר בה שאין האשה יכולה לזכות לבני המבוי את העירוב, מדובר באופן שאין לה חצר במבוי זה, והיא עצמה אינה צריכה לקנות את העירוב, ועל כן אינה יכולה לזכות בו לשאר בני המבוי, כי ידה כיד בעלה.

30. האפשרות שתהיה לאשה חצר בלא שתהא חצר זו שייכת לבעלה, היא באופן שירשה חצר זו עוד קודם לנישואיה, ובעודה ארוסה כתב לה בעלה שאין לו דין ודברים בנכסיה דהיינו שסילק עצמו מזכויותיו בנכסיה, ולכן חצר זו נשארת ברשותה. [ר"ן]

ושמואל סובר שאין כונת המשנה שיאמר האב בדוקא שאין לך רשות להשתמש בזה אלא לדבר מסוים, אלא מהני שיאמר לה האב שמה שתציע עשי, אבל אם לא יאמר האב אלא שאין לבעלה רשות בה אף שמואל מודה שיזכה בזה הבעל.